

'PROFESÖR ve SEVGİLİ DENKLEMİ' Filmi Üzerine

Poincare bir yazısında "Matematikçi, matematiği yararlı olduğu için araştırmaz. Araştırır, çünkü ondan haz alır, çünkü o güzeldir" demiştir. Bir roman uyarlaması olan filmin teması bu fikre odaklanıyor. Sayılar adeta gizli metaforlara sahiptir. Dostane olanlar, mükemmel olanlar, asil olanlar. Matematiği çok bilmenize ya da onun formülleriyle boğuşmanıza gerek yoktur. Her şey kafanızın içindeki sezgiyle başlamalıdır. Eğitimsiz ve tek seçeneği hizmetçilik olan Kyoko, bir matematik profesörünün evinde, onun sayılarla olan tutkulu dünyasına kapılmıştır. Öyle ki, oğlu Kök de, bu ilişkiyle ilerde kuracağı matematiksel düşlerin izinden gidecektir. Diğer yandan bu üçlü için süren güçlü bağ, profesörün uğradığı kaza nedeniyle sadece 80 dakika ile sınırlıdır. Bu yüzden de Kyoko eve her geldiğinde profesöre kendini yeniden tanıtacaktır. Ayak ölçün nedir? Telefon numaran ya da doğum tarihin ? Aynı soru ve cevaplarla olağanlaşan bu ritüeller, sadece o sınırlı anlar içinde anlam bulabilir. Tıpkı sınırsızca uzanan bir doğru gibi, içten gören biri için zaman adeta sonsuzdur. Film fikir olarak William Blake'in dizelerinden çıkmış gibidir ve onun dizeleriyle son bulur:

"Kum tanesinde bir dünya görmek

Ve vahşi bir çiçekte cenneti.

Tut sonsuzluğu avucunun içinde.

Ve sonsuzluğu bir saatliğine."

Başta dönelim. Serebral müzikler eşliğinde filmin dinginliği sizi daha baştan içine alıyor. Kök, düşlerinin izinde neden matematiği seçtiğini sınıfta anlatırken, pencereden dalgaların sesi ile birlikte 'Sonsuzluk ve Hakikat'in* müziği duyulur. Bu ses, aynı zamanda çocukluğundaki o ilk karşılaşmanın sesidir. "Bundan sonra senin adın Kök olmalı." Kafası kök sembolü gibi düz olduğu için profesör ona bu ismi vermiştir. Nasıl ki, bu işaret içine aldığı her sayıyı korursa Kök de, yanındaki her arkadaşını öyle korumalıdır. Negatif sayıyı korumuş olan i'nin karesinden profesörün de sevdiği Euler denkleminde ve daha başka diğerlerine birçok kavramın böyle hikayesi vardır.

"Pi, sonsuz bir evrenden gelerek "e"ye doğru sürüklenir ve utangaç "i" ile tokalaşırlar. Bir araya gelerek nefeslerini tutarlar. Hiç birisi birbirleriyle bağlantılı değildir. Ama eğer ki, tek bir adam sadece bir şey eklerse... Herşey dönüşür ve aykırılık ortadan kalkar."

Euler'in bulduğu bu denklem, profesör için de adeta matematiğin özeti gibidir. Aynı zamanda ağabeyinin eşi ile yaşanmış gizli aşka ithaf edilen denklemdir. Kalbim e üzeri $\pi = -1$ ' dir. Bu denklemin sonsuza dek -1 olması gibi, yeni yarattığımız hayatı da sonsuza dek kaybediyoruz, diye yazmıştır, Sevgili N'mesi'ne. Yine de tek kalan arzusu, talihsizlikleri paylaşmaktır. Kök, geçmiş aracılığı ile kavramları anlatmaya devam eder. Annesinin profesörden duyduğu ilk kavram faktöriyeldir. Kyoka merakla faktöriyel nedir diye sormuştur. Ayak ölçüsü 24 olduğuna göre, bu sayı 1'den 4'e kadar sayıların çarpımıdır. Telefon numarası mı? Profesör, hızla 1 milyona kadar tüm asalların sayısı olarak yanıtlamıştır. Kök, öğrencilerine profesörün en sevdiği sayılar diye asal sayıları sıralamaya başlar. Her sayı gibi tüm bu sayılar da sonsuzdur. Ancak katıksız ve kuralsız olarak ayrıcalıkları vardır. Asil ve boyun eğmeyen bu sayılar gökteki yıldızlar gibi yalnız başına dururlar. Dostane sayılara gelince; profesör, Kyoka'nın 20 Şubat tarihini 220 diye düşünür ve bir ödül gelen saatinde yazılı 284 sayısını göstererek bunlar dostane (ya da bağdaşık) sayılardır, demiştir. Öyleyse her ikisi kendisi hariç bölenlerin toplamıyla birbirine bağlanmışlardır. Bir de 28 gibi mükemmel sayılar vardır. Bunlar da kendisi hariç bölenlerinin toplamını veren sayılardır ve Descartes'e göre nadir olan insanlar gibi bu

sayılar da doğada nadir bulunurlar. Öğrenciler meraklanır. Sayılar bu kadar zamandır var mıydı? Evet der Kök, profesörün de bir zamanlar dediği gibi, hatta bizden çok önce de vardır.

Film, meraklıları için yüzyıllardır süre gelen meşhur bir tartışmayı hatırlatıyor. Matematik doğada var mıdır yoksa biz mi icat ettik? Eğer doğada var ve biz onları keşfediyorsak, bu bizi Platonikçi bir bakış tarzına götürmelidir. Matematiğin ister icat, ister keşif olduğunu düşünelim, bu bakış filmin vermek istediği duygu ile çok güzel bir harmoni yaratıyor. Değil mi ki, matematik uygulamada bunlardan bağımsız işlemektedir. Bu yüzden de belki, profesörün yaşadığı her olay 80 dakika sürerken sayılarla bağı her zaman sürmektedir. Bu yüzden de bulduğu ispatları bir matematik dergisine göndermeye devam eder. Zira onun dünyasında, Platon'un ideaları gibi, değişmeyen tek şey sayılardır. Hatta hatırasında hep aynı kaldığını sandığı Sevgili Nyme'sine bile Euler Denklemi aracılığı ile tutunabilmiştir. Profesörün kafasında zaman, kazanın olduğu Noah Gösteri'sinde durmuştur. Ancak Kyoko ve oğlu Kök onun kafasında yeniden kurulsalar da tek arkadaşları olmayı sürdürmüşlerdir. Kök'le birlikte aynı takımı tutmuşlar, aynı 28 numaraya tutunmuşlardır. Belki bu üçlü bağdaki tek hakikat Kyoko'nun Nyme'ye söylediğidir : Kalp gözü ile gören için zamanın hiçbir önemi yoktur.